

Møte for lukkede dører, Stortinget 6. juli 1922

Møte for lukkede dører i Stortinget
den 6. juli 1922 kl. 17.30.

Præsident: Tveiten.

Dagsorden:

Referat.

Præsidenten: Daa hr. utanriksminister Mowinckel vil koma med ei melding um traktattingane vil presidenten gjera framlegg um, at møtet vert halde for stengde dører.

Votering:

Præsidentens forslag bifaldtes enstemmig.

Utenriksminister Mowinckel: Jeg vil anmode om, at byraachef Smith faar anledning til at være tilstede under møtet - om der skulde være nogen opplysninger, som trænges.

Præsidenten: Presidenten vil gjera framlegg um, at medlemene av riksstyret og dei funksjonarane, som er nemnde i § 53 og byraachef Smith fær vera tilstade paa møtet.

Votering:

Præsidentens forslag bifaldtes enstemmig.

Præsidenten: Presidenten gjev dinæst ordet til hr. utanriksminister Mowinckel.

Utenriksminister Mowinckel:¹ Det hadde været regjeringens ønske at kunne avgi proposition om traktatsituationen, hvori den søkte Stortingets bemyndigelse til at avslutte traktat med Spanien saa tidlig, at det ikke hadde været paakrævet at gaa til denne meddelelse idag. Utenrikskomiteen har været holdt à jour med sakernes utvikling, og vi hadde da haabet, at det næste skridt kunde være fremlæggelsen av en proposition. Imidlertid er saken av grunde, som vi ikke er herre over, blit noget forsinket, og vi har da ment, at det var heldig, hensynsfuldt og formaalstjenlig, at Stortingets samtlige medlemmer fik denne meddelelse om forhandlingernes gang, som den 21de juni blev avgit i utenrikskomiteen, ført op til idag, slik at de kunde faa høre, hvorledes situationen idag ligger an. Som det vil erindres, og som det fremgaar av de utførlige referater, som foreligger i St.med. nr. 22, som er omdelt til samtlige tingets medlemmer, blev der den 16de februar iaar fra norsk side avgit et bestemt tilbud. Det er det tilbud, som findes i telegram nr. 37 i den før nævnte meddelelse nr. 22. Det norske tilbud gik ut paa at foreslaa en hel del reduktioner i toldsatterne paa spanske artikler, som maatte antages at være av den interesse for Spanien - væsentlig sydfrugter - at Spanien maatte se en fordel i at akseptere det. Vintolden var forutsat bibeholdt slik, som den blev sat op ifjor sommer,

¹ Utenriksministerens redegjørelse er gjengitt etter hemmelig avtrykk, omdelt til Stortingets medlemmer.

nemlig 70 øre pr. liter for vin paa fat og kr. 1,50 for vin paa flaske. Hovedpunktet i dette forslag var kontingenten, og der blev regjeringen staaende ved det, som den hele tid hadde været dens standpunkt, og som den hadde prøvet at faa gjennomført, nemlig en kontingent paa 300.000 liter. Denne kontingent fastholdt regjeringen paa trods av den interimsavtale, som var sluttet fra 1ste december ifjor, og som hadde gjort en ende paa den toldkrig mellem os og Spanien, som hadde eksistert, siden hovedtraktaten løp ut i februar/mars 1921. Interimsavtalen indeholdt nemlig en bestemmelse om en kontingent, som svarte til en aarlig kontingent av 450.000 liter. Men den gang vi gik med paa denne interimsavtale, hadde jo netop toldkrigen medført, at der hadde været en hel stans i importen av het vin, og den norske regjering mente derfor, hvad den ogsaa sterkt understreket, at den for et kort tidsrum kunde gaa med paa en saavidt stor kontingent, uten at det skulde danne nogen præcedens. Saa gik tiden, og vi prøvet utover vaaren stadig at presse paa for at faa et svar paa det norske tilbud av 16. februar. Det viste sig imidlertid meget vanskelig. Tiden gik, og den termin, da interimsavtalen utløp, nemlig 30te mars, nærmet sig med sterke skridt. Der blev da optat forhandlinger om en temporær forlængelse av interimsavtalen. Vi prøvet, om vi ikke ved en slik forlængelse kunde faa kontingenten noget ned for derved at faa et fald i den rigtige retning. Men, som det nok kunde si sig selv, viste det sig umulig. Vi gjorde et bestemt tilbud den 27de mars, det er telegram nr. 94, som staar paa side 37 i St.med. nr. 22, hvorved vi prøvet paa at faa en ny interimsavtale paa 4 maaneder for at vinde tid. Denne interimsavtale skulde vare i april, mai, juni og juli, og vi vilde gjerne faa den strukket saa langt frem, for at ialfald en del av den nye klipfisk kunde tænkes at komme ut. Vi gjorde et tilbud om, at vi for disse 4 maaneder vilde gaa længer end til den oprindelige kontingent, nemlig 30.000 liter pr. maaned, hvilket svarer til 360.000 liter om aaret.

Dette blev avvist fra spansk side, og vi kom ikke længer, tiltrods for at vi 29de mars, altsaa 2 dage før interimsavtalen uløp - telegram nr. 102 paa side 39 - bemyndiget vor sendemand til til og med at akseptere en kontingent paa 400 000 liter pr. aar. Det er det telegram, som lyder slik: "Jeg gaar ut fra at der i en eventuel avtale ikke vil bli paalagt Norge noget baand med hensyn til kontingentfordelingen, saaledes at vi beholder fuld frihet til at fordele denne paa de forskjellige typer spansk vin, som vi maatte finde det hensigtsmæssig. Under denne forutsætning og under henvisning til instruksjonerne forøvrig, bemyndiger jeg Dem til at akseptere, dersom der fra spansk side fremkommer et forslag herom, en kontingent efter 400 000 liter pr. aar. Forslag, som gaar utover dette, mottas kun ad referendum, likesom De ikke selv maa fremsætte forslag utover tidligere meddelte kvantum." Dette var altsaa en invit til Spanien om at komme med 400 000 liter. Der kom da et telegram - det er telegram nr. 106 av 30te mars - som refererer en samtale som vor sendemann hadde med den spanske handelsdirektør, og som gav visse forhaabninger i retning av noget mere imøtekommenhet fra spansk side med hensyn til kontingenten. Den spanske handelsdirektør fordret efter en lang og indgaaende diskussion,

som minimum 35 000 liter pr. måned, det er altså 420 000 liter pr. aar. Men da jeg fremholdt, siger minister Lie, at dette var absolut uantagelig, nævnte han, at han trods alt paa grund av avtalens korte varighet vilde tænke paa om man fra spansk side kunde gaa med paa en mindre kontingent, stor 33 333 liter, motsvarende 400 000 liter pr. aar. Dette telegram bragte os en viss, men desværre kortvarig glæde. Det viste sig nemlig meget snart, at den spanske handelsdirektør kun hadde uttalt sin personlige opfatning. Ialfald blev han, da det kom til stykket, desavoueret av den spanske regjering, og vi naadde ikke længer end at vi fik avtalen fornyet. Heller ikke dette gik let. Spanien var til at begynde med noksaa avvisende, og hævdet at det ikke vilde fornye paa grundlag av 450 000 liter; men det lykkedes dog, hvad der fremgaar av telegram nr. 111 av 31te mars, at faa Spanien til at erklære sig villig til at forlænge avtalen for en måned. Og vi tilla i telegram nr. 113, at vi, da den spanske regjering ikke var færdig med sit svar paa vort forslag av 16de februar, var villig til at forlænge avtalen. Situationen var i det hele tat i slutten av mars den, at det var ikke os paa vor side, som ikke var færdig til at slutte den endelige avtale, idet vi hadde gjort vort tilbud av 16de februar saa lang tid før interimsavtalen utløp, at der skulde været god tid til at naa til et resultat; men det var Spanien som ikke var færdig, og det var derfor Spanien som nu hadde utspillet. Og det var for at faa tid til at faa det spanske svar at vi for vor part mente at det var absolut nødvendig at gaa til forlængelse, om ikke mere end for en måned, av interimsavtalen. I det telegram som dengang blev sendt, tok vi uttrykkelig reservation om at ethvert av disse forslag, som vi hadde fremsat i haab om at faa en lang interimsavtale, baade de 360 000 liter og selvfølgelig ogsaa antydningen om, at hvis der kom forslag om 400 000 liter vilde det bli akseptert, maatte betragtes som bortfaldt, og at regjeringen helt stod paa sit forslag av 16de februar, hvorefter det norske kontingenttilbud var 300 000 liter.

Saa kom endelig den 18de april - det er det vigtige telegram nr. 117, som staar paa side 48 - det spanske forslag av 17de april. Dette forslag var ikke, som vi hadde ventet, et utførlig forslag som svar paa vort tilbud av 16de februar. Det var nærmest en sondering likeoverfor Norge om ikke regjeringen vilde være villig til nu som grundlag for de videre forhandlinger at lægge den kontingent, som Spanien altid hadde nævnt, 500 000 liter. Vilde vi være villig til det, mente Spanien at de øvrige ting, som stod mellem os, med forholdsvis lethed kunde ordnes. Spanien fastholdt i det telegram meget bestemt kvantumet 500 000 liter, som det yderste minimum de kunde gaa til; men den spanske regjering tilføiet som sagt, at hvis vi vilde akseptere det, trodde den det øvrige ogsaa kunde ordnes og særlig med hensyn til klipfisktolden, som da ikke skulde erlægges med høiere told end minimalsatsen 32 pesetas. Paa dette telegram blev der svaret fra vor side, at vi ikke fandt det heldig at opta et enkelt punkt til diskussion. Svaret blev ikke avgit i Madrid før den 8de mai, fordi regjeringen avventet min hjemkomst fra Genua. Straks det spanske svar av 17de april var indløpet, blev jeg hjemkaldt, fordi man mente,

at regjeringen burde være fuldtallig under saa viktige forhandlinger. I vort svar av 8de mai sier vi, at vi har vanskelig for at godta et enkelt punkt, og derfor beder vi om at faa fuldt forslag fra spansk side. Vi refuserte altsaa ikke bestemt og avgjørende dette punkt, men vi anmodet om at maatte faa se det hele i sammenheng, og Spanien lovet da at gjøre fortgang med sit endelige svar. Imidlertid var resten av april maaned, siden vi den 18de hadde faat denne spanske føling - om man vil kalde det slik - nærmest gaat med til forhandlinger om at faa interimsavtalen endnu engang forlænget. Det sier sig nemlig selv, at vi vilde været i en litt kjedelig situation, om interimsavtalen skulde løpe ut den 1ste mai og toldkrigen da begynde. Forhandlingerne drog i langdrag, og da der endelig kom en ordning istand - der indløp ikke svar med hensyn til den ordning før den 6te mai - saa var ikke ordningen fuldt saa tilfredsstillende for Norge som før, idet Spanien hadde stillet uttrykkelig krav om - og det er et krav, som nu kommer igjen i den endelige avtale - at vin under 14 pct., av hvad natur den end er, maa ikke tages med som kontingent. Vi hadde tidligere hævdet, at vin av hetvinstypen, den nedblandede malaga, som oprindelig har været over 14, men som ved tilsætning bringes under og sendes til Norge, den vin maatte gaa ind i kontingenten. Det er mulig, ja sandsynlig, at Spanien fra først av ikke har været fuldt opmerksom paa dette. Men efter hvert som interimsavtalen gik og Spanien blev opmerksom paa den maate, hvorpaa dette kontingentspørsmål løstes, reagerte det sterkere og sterkere mot, at der skulde skjelnes mellem de forskjellige vine under 14 pct., idet det sa, at ordet "hetvin" er et begrep, som Spanien ikke kjender; vin under 14 pct., som har attest for det, er vin under 14 pct! Resultatet av disse forhandlinger var, at vi blev nødt til at gaa med paa, at der i den kontingent paa 450 000 liter eller maanedlig kvotandel skulde under den forlængelse, som fandt sted fra 1ste mai, ikke tages med nogen vin under 14 pct. Til gjengjæld gjorde vi Spanien opmerksom paa, at den lette malaga, den neddestillerte malaga da overhodet i den maaned ikke vilde kunne tillates indført til Norge. Den vilde holdes utenfor, saaledes at den indrømmelse, som vi i virkeligheten gjorde, bestod i, at kontingenten i den maaned bare kom til at bestaa av virkelig ublandet vin av over 14 pct.-typen. Den 6te mai var det altsaa lykkedes at faa interimsavtalen forlænget, og vi hadde da faat litt ro paa os. Men vi presset allikevel sterkt paa, at vi nu maatte faa det utførlige spanske svar. Imidlertid syntes det, som om forhandlingerne var kommet til en stilstand, og at atmosfæren dernede var blit noget mindre velvillig overfor Norge, og vi blev da bange for, at vi en god dag kunde risikere, og det kanskje paa et for os overmaade ubeleilig tidspunkt, at staa likeoverfor det faktum, at Spanien avbrøt forhandlingerne og vi var midt oppe i en toldkrig med dette land.

Den norske regjering beslutter da - det er den 30te mai - at gjøre et positivt fremstøt for at faa forhandlingerne fremmet og det spanske svar fremskyndet. Det var et fremstøt, som det sandelig ikke var behagelig at gjøre, fordi det representerer et tilbaketog for den norske regjering, men

regjeringen fandt dog efter omstændighetene, som situationen laa an, og efter nøie at ha overveiet de forskjellige alternativer og eventualiteter, at burde ta dette skridt. Den bestemte sig i virkeligheten for at gaa med paa kontingenten. Der blev den 30te mai avsendt et telegram til vor sendemann i Spanien, og det telegram gir, til ministerens veiledning og eventuelle bruk for at fremskynde det spanske svar, en meddelelse om regjeringens stilling. Denne meddelelse gaar ut paa, at den norske regjering er villig til for at imøtekomme Spanien og for endelig at faa avsluttet disse langvarige forhandlinger at anbefale en kontingent av 450 000 liter om aaret. Vi tok kontingenttallet 450 000. For det var det tal, som faldt sammen med interimsavtalen, og vi hadde jo endnu et litet haab om, at likeoverfor et telegram, hvori den norske regjering viste en utpræget lyst til nu at naa en ende paa disse forhandlinger, og ogsaa viste en saa stor imøtekommenhet paa kontingentens omraade, skulde Spanien ha gaat med paa en kontingent av 450 000. Til gjengjæld for en saa stor kontingent, sier vi, maa der forlanges mestbegunstigelse for vor klipfisk, paa samme maate som Island har faat. Der bør videre indrømmes toldlettelser for de varer, som vi tidligere hadde sendt en fortegnelse over, og denne fortegnelse forbeholdt vi os senere at komplettere.

Saa pekte vi paa, at det forslag av 16 februar, som vi hadde fremsat for sydfrugters vedkommende, var det i grunden fra vor side ikke rimelig at opretholde længer; for det var fremsat som en kompensation for en lavere kontingent, og naar Spanien ikke var gaat med derpaa, kunde det være rimelig ikke længer at fastholde det, særlig da det repræsenterte et betragtelig økonomisk offer for Norge. Vi sluttet dog med, at vi allikevel var villige til at anbefale disse toldnedsættelser. Det gjorde vi ut fra den forstaaelse, at det vilde bare forsinke og vanskeliggjøre forhandlingerne, om vi hadde gaat tilbake fra et tilbud, som vitterlig var avgit - selv om det var avgit under noget andre forutsætninger - og det paa et punkt, som for Spanien maatte antages at ha meget stor interesse. Vi satte da som betingelse, at Spaniens svar, bortset fra kontingenten, maatte bli tilfredsstillende for Norge og kunde foreligge en av de nærmeste dage. Vi var villige til - overensstemmende med Spaniens ønske - at gi avtalen en midlertidig karakter. Spanien hadde sagt, at principalt maatte det fastholde kravet om ingen kontingent men fri indførsel av vin til 21 pct. - altsaa det samme som Island var gaat med paa - og at det kun var subsidiært og for at vise imøtekommenhet likeoverfor den norske regjering at Spanien i det hele tat fremdeles gik med paa kontingent. Likeledes, at avtalen bare maatte være midlertidig. Nu svarte den norske regjering, at den ogsaa vilde gaa med paa at gi avtalen en midlertidig karakter, saaledes som Spanien ønsket det; men den la til, at den dog burde gjælde for mindst 1 aar fra ikrafttrædelsen, i hvert fald til 30te juni 1923, samt med en opsigelsesfrist paa 3 maaneder. Likeledes gik den norske regjering principalt ut fra, at opsigelsen av sjøfartstraktaten, som var opsagt den 11te februar iaar med 1 aars varsel, blev tatt tilbake - subsidiært at den ialfald blev git en varighet, som faldt sammen med den

nye handelsavtale, idet det jo vilde være yderst ubekvemt for Norge at staa uten sjøfartstraktat med Spanien paa et tidspunkt, hvor vi kanskje hadde handelsavtale. Samtidig gjorde vi opmerksom paa, at saa lang tid som der nu var gaat, kunde jo saken ikke avgjøres i mai maaned, og vi forutsatte derfor, at interimsavtalen forlænges indtil avgjørelse foreligger, dog ikke lenger end til utgangen av juni 1922. Disse forhandlinger om forlængelse av interimsavtalen drog, som det pleier at gjøre, noget ut, og først mandag den 12te, - til og med efterat Spanien hadde dekretert at straffetold skulde hæves av alle norske varer - fik vi meddelelse om, at Spanien gikk med paa at interimsavtalen blev forlænget til 30 juni. Denne meddelelse faldt sammen med et meget utførlig spansk forslag, som blev avgitt fredag den 9de juni i Madrid, men som ikke kom hertil før tirsdag den 13de - telegrafisk. Vi fik mandag telegram om, at det var avgitt, men først tirsdag den 13de laa svaret færdig her. Det var et meget utførlig spansk forslag, og det skal jeg siden komme tilbake til.

Hvad sjøfartstraktaten angaar, sa Spanien, at det nødig vilde gaa med paa en direkte forlængelse av traktaten, da det var forskjellige spørsmåal i den, som den vilde opta til forhandling; men den var villig til at ordne det slik, at naar sjøfartstraktaten utløp den 11te februar, fik vi, forsaavidt ny sjøfartstraktat da ikke var avsluttet, istedet gjensidig mestbegunstigelse for begge landes skibe, saalænge handelsavtalen varte. Det var en tanke, som vi selv hadde været inde paa, og som forsaavidt maa ansees som tilfredsstillende. Det spanske svar blev, uten at vi gav os tid til at vente paa den originale tekst, som blev postsendt og som først kom hertil lørdag den 17de i spansk original, straks behandlet av regjeringen, og allerede torsdag den 15de juni kunde vort utførlige svar sendes. Paa dette norske svar, som saa blev tat under indgaaende drøftelse i Madrid, indløp der ikke spansk svar før onsdag den 28de juni, det vil si 11 dage efter at vort svar var avlevert. Dette nye spanske svar blev saa straks behandlet av den norske regjering, som allerede den følgende dag, torsdag den 29de juni, kunde sende sit svar nr. 2, som imidlertid paa grund av dechiffriering og helligdag ikke blev overlevert i Madrid til den spanske regjering før mandag den 3dje juli - altsaa nu sidste mandag. Svar paa dette vort andet svar er endnu ikke indløpet. Straks det utførlige spanske forslag var kommet, var samtlige de tariffier og toldforslag, som det spanske telegram indeholdt, blit oversendt finansdepartement, handelsdepartement og de forskjellige store næringsorganisationer til uttalelse. Disse uttalelser, av hvilke den sidste kom i tirsdags, den 4de juli, altsaa iforgaars, blev formet i et nyt telegram til vor minister i Madrid, og avgik samme dag, tirsdag den 4de aften. Vi har altsaa nu behandlet og avgitt svar paa hele det spanske forslag. Vi har faat klarhet paa adskillige punkter; men der utstaar endnu en del, som vi ikke kan vente at bli ferdig med, forinden vi faar dette andet spanske svar, som vi maa kunne vente en av dagene.

Dette er hvad jeg vil kalde for de ytre trek av forhandlingsutviklingen. Jeg skal nu gaa litt nærmere inn paa

dette store spanske telegram av 9de juni. Det inneholder et helt forslag til ny handelsavtale, og Spanien sier selv, at det finder, at da forslaget inneholder nye og noksaa omfattende toldbestemmelser, bør det ikke gives navn av avtale, men kaldes for konvention. De gaar med paa, at denne konvention overensstemmende med det norske ønske gives et aars varighet og saa fortsetter automatisk, kontinuerlig, med en gjensidig opsigelsesfrist av 3 maaneder. Denne konventions viktigste bestemmelser skal jeg faa komme litt nærmere ind paa. Toldteknisk er den opsat som alle de senere spanske avtaler med andre land. Efter det nye toldsystem og traktatsystem Spanien har optat gaar Spanien ikke lenger med paa almindelig generel mestbegunstigelse, men forlanger, at de land, som har det gamle system med generel mestbegunstigelse, gir Spanien slik mestbegunstigelse. Men Spanien selv gaar til gjengjæld med paa at traktatbehandle visse bestemte artikler, som da tages med i konventionen. Disse bestemte artikler, som bringes i forslag av det andet land, gir Spanien saa mestbegunstigelse, idet de klassificeres i to tabeller, Tabel A, hvor der fastsættes en minimal tarif, som tildels er en ny minimaltarif, lavere enn den generelle minimaltarif. I denne tabel har vi faat ind en hel række varer. Vi har faat omkring 30 poster, saavidt jeg erindrer, og disse poster blir saa tariffæstet, og nyter samtidig godt av mestbegunstigelse, saaat hvis et andet land faar nye toldsatter for disse varer, følger vore automatisk med. Den anden, tabel B, har ogsaa opregnet en hel del artikler, men disse artikler tariffæstes ikke, men de faar almindelig mestbegunstigelsesret slik, at noen forandring til det værre ikke kan finne sted, uten at denne forandring automatisk rammer samtlige lands tilsvarende varer.

I denne tabell B er vor viktigste eksportartikel til Spanien klipfisk, medtatt. Denne kommer altsaa ind i konventionen med den til enhver tid gjældende mindstesats - nu 32 pesetas, og mestbegunstigelse. Endelig er det en tredje tabel - C, hvor de spanske eksportvarer er opført, som Spanien ønsker med i konventionen. De er tariffæstet, og da jo Spanien nyder godt av den almindelige mestbegunstigelse, kan disse varer nærmest svare til de i tabel A opførte norske varer.

Konventionen er meget lik den franske vintraktat av ifjor. Det er vistnok ikke som den franske bare en avtale om vin, men vin og vinhandelen spiller den største rolle. Hvorledes vinen skal komme inn, hvorledes den skal behandles, hvorledes den skal brukes, alt er omhyggelig omhandlet. I alt dette er den som den franske. Ni tiendedel av konventionen angaar vin og bare en tiendedel omhandler i grunden andre ting, skjøndt andre ting jo ogsaa spiller en rolle i livet og er noksaa viktig for vor omsetning og vort næringsliv. Som den franske er avtalen delt i to, selve konventionen som inneholder 6 artikler og en slutningsprotokol i 9 punkter. Om konventionens 6 artikler er der nu efter de mellem begge regjeringer utvekslede noter og telegrammer praktisk talt enighet. Denne konvention er ogsaa svært lik den franske. Mange artikler er næsten helt enslydende, enkelte noget forskjellige, andre er noget anderledes gruppert. Men vi finner igjen de franske tanker og de franske fordringer side om side med de spanske.

Slutningsprotokollen, som ogsaa i det væsentlige er lik den tilsvarende franske, har noget som ikke er bra, og hvorom forhandlinger endnu paagaar. Det har lykkedes os at faa indrømmet en del forbedringer. Saaledes har Spanien erklært sig villig til at la utgaa et punktum, som hittil har fulgt med i alle spanske forslag, fra det allerførste av, nemlig kravet om "at den norske regjering forpligter sig til, at der ved en monopolordning skal bli oprettet filialer eller agenturer av monopolet i størst mulig antal byer og ikke at indføre eller tillate indført indskrenkninger i salg og forbruk av alkoholholdige drikke, hvis indførsel er tillatt i henhold til denne avtale."

Det punktum er gaat ut. Til gjengjæld fastholder Spanien kravet om, at begyndelsen av 3dje punkt i slutningsprotokollen skal lyde saaledes: "Saalønge der i Norge gjælder en forbuds- eller indskrænkingsordning ---" disse ord fandt vi først, da vi fik den spanske tekst; de var ikke medtat i telegrammet, kanskje fordi minister Lie ikke har tillagt dem den vekt, som vi tillægger dem - "med hensyn til indførselen av brøndevin og vin over 14 grader, skal, saalønge denne avtale gjælder, kontingentkravet opretholdes." Det vil altsaa si, at likesaa længe som det nuværende forbud for vin over 14 pct. eksisterer, skal vi forpligte os til en kontingent av 500.000 liter; men forpligtelsen skal ogsaa gjælde, selv om grænsen løftes fra 14 pct. til 21 pct., forsaavidt der fremdeles er en indskrænkingsordning, og en indskrænkingsordning maa det jo f.eks. siges at være, om vi opretholder et brøndevinsforbud. Vi er imidlertid av den opfatning, at Spanien ikke har ment det ganske slik, og vi har derfor prøvet at faa uttrykkelig fastslaat, at forsaavidt vi skal gaa med paa disse ord "eller indskrænkingsordning", maa det være ganske klart, at kontingenten bortfalder, hvis vi løfter vor lovlige grænse fra 14 pct. til 21 pct. og altsaa stiller alle vine under 21 pct. under de samme vilkaar, som nu gjælder for vine under 14 pct., saaledes at der med ordene "eller indskrænkingsordning" bare menes, at hvis der f.eks. træffes en særbestemmelse - f.eks. rationering for de vines vedkommende, som ligger mellem 14 pct. og 21 pct. - da opretholdes kontingentkravet; men hvis vine mellem 14 pct. og 21 pct. stilles likt, bortfalder kontingenten. Hvorvidt det lykkes at faa dette fastslaat, er endnu usikkert; men der er tegn i de utvekslede telegrammer, som tyder paa, at Spanien har forstaaelse av dette norske synspunkt. Av andre krav i slutningsprotokollen, hvorom enighet endnu ikke er opnaadd, er kravet om, at for vine under 14 pct., som i visse aar skulde overskride en alkoholstyrke paa 14 pct., skal den norske og spanske regjering komme overens om at fastsatte et spillerum med hensyn til denne overskridelse efter forutgaaende angivelse fra den spanske til den norske regjering av hvilken eller hvilke vine det gjælder. Denne bestemmelse er kommet ind efter den franske avtale; men der er den forskjell paa bestemmelsen her, - som nu efter vore forestillinger i denne form er noget omredigert, saa den er kanskje ikke fuldt saa slem, som den oprindelig var - at i den franske avtale gjælder en slik undtagelsesbestemmelse bare for 2 bestemte vinsorter nemlig Sauterne og Burgunder. Og vi har sagt til

Spanien, at hvis det kan nævne bestemte vinsorter, som i enkelte aar kan gjære noget over 14 pct., og som det er rimelig, at man viser en viss toleranse, saa lar det sig gjøre; men ganske generelt som her at gi dem ret til at faa vist toleranse overfor vin under 14 pct., har vi hat betænkeligheter ved. Nu sier de uttrykkelig, at meningen er, at de skal nævne navnene paa de vine; men de forbeholder sig altsaa at nævne navnene saa at si hvert aar og paa hvilkensomhelst av disse vine, av den gode grund at disse spanske vine er saa forskjellige og saa mange, at man kan ikke paa forhaand si, hvilke av disse forskjellige og mangeartede vine netop et bestemt aar holder over 14 pct.. Der er en anden bestemmelse, som ikke findes i den franske avtale, nemlig et krav om, at "enhver behandling i Norge av vin over 14 pct. - altsaa kontingenten - hvis følge vil være en forandring av sammens natur og specielle karakter, skal forbydes og retslig forfølges av den norske regjering." Vi har maattet ta avstand fra punktet i denne form. Vi har foreslaat det omredigert og har uttrykkelig gjort opmerksom paa, at det maa være ganske klart, at dette punkt ikke kan ta sigte paa bruk av vinene i teknisk, farmaceutisk, videnskapelig eller industrielt øiemed, da denslags bruk uttrykkelig er forutsat i hovedkonventionens artikkel 3. Her venter vi paa svar. Sandsynligvis - eller temmelig sikkert - er det heller ikke denne bruk av vinene, som Spanien er ængstelig for, men at denne vin over 14 pct. skal sammenblandes med lettere vine og under et andet navn eller merke spredes paa markedet som salgsvare, altsaa ændring av vin av høiere alkoholklasse til en lavere ved sammenblanding. Disse to punkter - og en hel del andre punkter, som falder sammen med den franske traktat - er dog blit noget formildet ved at den spanske regjering har erklært sig villig til at slutte sig til de synspunkter, som er anført i et memorandum, som blev fremlagt under de norsk-franske traktatforhandlinger. Da de norsk-franske forhandlinger blev avsluttet i Paris, læste de norske forhandlere op et memorandum, hvori de tok endel reservationer og bl.a. nærmere understreket avtalens forstaaelse i forhold til vor kommunale lovgivning. De franske forhandlere svarte, at den fortolkning som var git i dette memorandum var korrekt, men de fandt dem saa selvindlysende, at det ikke var paakrævet at opsætte noen protokol herom.

Imidlertid gjælder det for disse mange, temmelig uklart redigerte artiklers og punkters vedkommende og ikke mindst for disse to, som jeg har nævnt - det om procenten og denaturering av vin - og ogsaa for selve kontingenten og det fordelingsforslag, som Spanien er fremkommet med, at denne konvensjon og dens bestemmelser om vin i det hele tat ikke kan tilfredsstillende "manipuleres", anvendes eller brukes fra norsk side uten et vinmonopol. Det samme gjælder ogsaa den franske avtale, kanskje ikke i samme grad, fordi de franske vine er av en noget anden, og la os si, litt mindre risikabel art, end de spanske. Hvis disse to avtaler - og særlig den spanske - skal anvendes i længere tid fremover under et system med fri vinhandel - i den begrænsning hvori vi nu har fri vinhandel - er jeg bange for at det vil bli overordentlig litet tilfredsstillende for vore ædruelighetsforhold. Det er efter

min mening ganske nødvendig, naar vi gaar paa traktater av den art som den franske og nu den spanske - og dette gjælder selvfølgelig, uanset kontingenten, fordi det da vilde bli endnu værre, hvis vi ikke hadde kontingent men fri handel - at vinhandelen her hjemme blir kontrollert og samlet paa den maate, som alene et monopol kan gjøre det. Vi har ogsaa den hele tid overfor baade Spanien og Frankrike sterkt fremholdt, at det er vor hensigt at gaa til monopol, og vi har beroliget - la os ikke si den frygt, men de betænkeligheter disse land har hat, med at det skal bli et helt forretningsmæssig styret og ledet monopol. Begge avtaler, baade den franske og den spanske, har en bestemmelse som tar sigte paa monopolets etablering, og de er omtrent enslydende: "Saafremt indførselen av let vin eller av het vin og brændevin blir forbeholdt et statsmonopol eller et statskontrollert monopol, skal dette ikke kunne beregne sig, for de forretninger som det avslutter, mere end godtgjørelse av omkostninger og en rimelig handelsfortjeneste." Den 22de juni iaar skrev vor minister i Paris, Wedel, i et brev til utenriksministeren i anledning av forholdet til Frankrike og det underhaanden reiste spørsmaal, om Frankrike paa nogen maate kunde tænkes at føle sig berørt av den høie kontingent vi gaar med paa til Spanien. Han fortæller hvorledes han har gjort den franske handelsdirektør opmerksom paa, at dette ikke er kontingent i den forstand hvori det ord i almindelighet benyttes i moderne traktater, hvor et land faar en ret til at sælge i frit salg indtil et visst kvantum, men at dette er en kontingent som nærmest kan karakteriseres som en kjøpepligt. Efterat ha gjort opmerksom paa dette, skriver minister Wedel: "Helst burde maaske kontingenterne holdes utenfor traktaterne og overlates til monopolet. I saa henseende burde det være paakrævet og klokt, at monopolet snarest iverksettes og som foreslaat faar form av et handelsmonopol under statsgaranti og ikke av et statsmonopol." Regjeringen har gang paa gang fremover under forhandlingerne været inde paa denne tanke, og praktiske forretningsfolk med hvem vi har konferert, har sterkt git uttrykk for, at dette med kontingenterne hører i grunden ikke hjemme i en handelstraktat. Det burde, hvis man hadde vinhandelen samlet, overlates denne som et forretningsmæssig spørsmaal, idet man sørget for at monopolet sluttet overenskomst med vedkommende land om at kjøpe saa og saa meget vin om aaret, og hvis det tapte paa det, fik staten ta tapet. Derved vilde det hele komme i en god og forretningsmæssig gjænge. Og vi har ofte følt det beklagelige i at vi ikke hadde et saadant instrument som dette under forhandlingerne. Regjeringen hadde forsaavidt efter loven ifjor bemyndigelse til at oprette et monopol, men da man blev nødt til at skaffe statsgaranti for pengene, maatte saken først forelægges for Stortinget med det resultat som alle kjender til, at saken endnu ikke er avgjort. Jeg er ganske sikker paa, at vi paa den linje som Wedel foreslaar, hadde naadd, - jeg vil ikke si bedre resultater i sum, men at hele systemet hadde blit bedre og greiere og fremfor alt, at vi ikke hadde løpet den risiko for følger som let blir tilfældet, naar denne slags bestemmelser kommer ind i en offentlig traktat mellem to land. Men derved er der intet at gjøre; det faar vi se at rette paa i utviklingens

løp, naar monopolet forhaabentlig inden ikke lang tid er etablert. Det sier sig selv efter dette, at min opfatning av monopolet i høi grad falder sammen med minister Wedels, og jeg vil bruke et saa sterkt ord, at hvis jeg ikke følte mig ganske sikker paa, at vi fik en monopolordning, vilde jeg ha meget vanskelig for at anbefale en traktatordning som den franske ifjor og den spanske iaar. Ikke alene for Norge, men ogsaa for det andet lands vedkommende er det av den aller største fordel og betydning, at vinhandelen er ordnet paa kontrolert vis, slik at man er sikker paa, at den vin man faar ind ikke er spekulationsvare, ikke er slet vare - det vilde man ved privathandel risikere tiltrods for alle kauteler - men at det er en vare som virkelig representerer en ren og god vin.

Hvad nu selve kontingenten angaar, er jo det det springende punkt. Jeg sa isted, at vi hadde kommet med et forslag paa 450 000 liter, og vi hadde gjort det med sorg og liten glæde, men at Spanien i sit svar fastholdt 500 000 liter. Dette med en kontingent paa 500 000 liter representerer jo avgjort et nederlag for den nuværende regjering, et meget stort og følbart nederlag. Regjeringen har i et aar arbeidet intenst for at faa en kontingent som laa lavere; resultatet er negativt. Men det representerer ikke alene et nederlag for den nuværende regjering, det er en gjentagelse av det nederlag som den forrige norske regjering led paa dette samme punkt, og det er i virkeligheten et nederlag for det norske standpunkt. Aarsakerne til dette nederlag, aarsakerne til at vi i det hele tat kan si at vi har kjørt os fast i dette kontingentspørsmaal er flere. Det er efter min mening først og fremst den franske traktat. Jeg har hele tiden frygtet for at den franske traktat vilde vise sig at være en traktat, som ikke var svært klok, og som maatte faa konsekvenser. En anden grund er vor indre svakhet, den mangel paa styrke, paa enighet, paa samlet optræden indefra. Jeg sier ikke dette som nogen bebreidelse mot nogen, for jeg synes ikke tiden er inde til det, men jeg sier det for at konstatere et faktum. Den mangel paa enighet, paa støhet og paa fasthet som har været tilstede, den er jo ikke en mangel som vi kan anklage alene dem som er vore politiske motstandere for, den har jo gang paa gang gjort sig gjeldende hos dem som ogsaa politisk skulde ha interesse av at støtte regjeringens krav og arbeide. Ogsaa der er fremkommet uttalelser, forslag, antydninger som maatte svekke og vanskeliggjøre det norske standpunkt og regjeringens stilling som forhandler. En tredje grunn - og det er kanskje ikke den minste - det er den maate, hvorpaa vi her i landet driver utenrikspolitik, og fremforalt forhandlingspolitik. Jeg haaber at vi har lært alle, av disse forhandlinger som er ført baade med Frankrike og Spanien, at paa den maate kan ikke et land føre forhandlinger. Det gaar ikke an at et land fører forhandlinger som vi har gjort det med et annet som driver dem diskret, forsiktig og rolig. Det gaar ikke an at vort land - imotsætning til den anden part - saa at si driver forhandlinger for aapne dører og vinduer, der har jo ikke været en ting som er skeedd i Norge, uten at det saa at si er publisert for alle vinde. Vi har maattet spille med kortene ganske aapne og vel

kjendt for vor motstander, mens han selv sitter med dækkede kort.

Der har ikke været meget avisskriveri i Spanien hverken for eller mot en bestemt retning. Der har ikke været megen snak i gater eller korridorer om forhandlingerne med Norge. Den spanske regjering har rolig med myndighet og styrke kunnet føre sit lands sak, mens den samtidig kjendte alt hvad der foregik her. Det kan tydelig paavises i det spanske forslag som nu er fremkommet, hvorledes de i aarets løp har hørt mange ting som er sagt her oppe, mange ting som er foreslaat, og mange ting som er bragt frem, - kanskje ment at være til Norges fordel - la os si det - men som i virkeligheten har medført at Spanien er kommet med bestemmelser for at gardere sig mot disse gode og velvillige forslag, som kom her oppe, gardere sig paa en maate som gjør at konventionens bygning og fordel for Norge i høi grad er blit svækket. Jeg tror, vi paa dette omraade maa lære op igjen. Bare begyndelsen - hvorledes vi sendte en traktatkommission, 6 mand høi, ned for at underhandle med Spanien, 7 mand naar vi regner formanden, ministeren i Paris, med, en kommission som fra første stund av var indbyrdes saa uenig at jeg vet ikke engang om den ydre enighet holdt sig saalange som til de naadde frem til Madrid! Og i denne kommission satt ikke en eneste vinmand, ikke en eneste mand, som kjendte Spaniens viktigste artikkel, som det hadde mest interesse av! Det er lett at være efterklok, og jeg vil ikke bebreide nogen, men jeg vil si det, fordi jeg tror det er nyttig at tænke paa det, naar det gjælder fremtidige forhandlinger med vinlandene eller med hvilket som helst andet land. En regjering maa faa Stortingets og folkets bemyndigelse til at drive forhandlinger av denne art. Den tillid maa man ha til en regjering, at man maa kunne gi den bemyndigelse til at drive forhandlinger paa den mest hensigtsmæssige maate for at opnaa de bedst mulige vilkaar for sit land, og man maa ha den tillid til den, at den vil gjøre sit ytterste for at opnaa bedst mulige vilkaar. Saa faar den - naar det bedst mulige resultat er naadd - gaa til nationalforsamlingen og lægge alt frem for den, og enten anerkjendes eller dømmes.

Nu staar vi altsaa her med denne kontingent paa disse 500 000 liter! Det er mulig - ja det er kanskje sandsynlig - at vi paa et tidligere tidspunkt i dette aars løp kunde ha opnaadd et noget lavere tal. Jeg tror aldrig at vi kunde ha opnaadd 300 000 liter, som vi haabet paa, men jeg er ikke sikker paa, om vi ikke kunde ha opnaadd 450 000, kanskje 400 000, hvis vi hadde slaat til i det rette øieblik. Men man skal allikevel ikke bebreide os det at vi har prøvet til det ytterste og i det længste. Det kan godt være at det er bra, at landet faar indtryk av at regjeringen har arbeidet til det ytterste med denne sak, og at det er bedre end om vi paa et tidligere tidspunkt hadde naadd et tall som laa 50 000 eller enda 100 000 liter lavere. Ogsaa i disse tilfælde vilde jo det grundprinsip være brutt som det har været regjeringens forutsætning og bestræbelse skulde holdes, nemlig, at vi ikke skulde ta mere end vi selv kunde bruke.

Nu staar vi altsaa med en kontingent paa 500 000 liter som den bedste mulighet, og ikke det alene, men Spanien har

forlangt, at denne kontingent skal kjøpes med en bestemt fordeling. Det er en idé som vistnok er utsprunget i Norge. Vi skal ta 125 tusen liter sherry, 225 tusen liter malaga, 100 tusen liter østspansk vin og 50 tusen liter brøndevin. Det er noen av os i regjeringen som mener, at det igrunnen er en fordel, en fordel forsaavidt at det trønger den sterke vin i denne kontingent ned paa de laveste tal, og gir os ret, ja pligt, til at kjøpe den billigere og lettere østspanske vin og malaga, og det er noget i det ogsaa. Økonomisk betyder det en fordel, fordi det er den billigste vin som her forlanges kjøpt i størst kvanta. Personlig tror jeg imidlertid, at det hadde været bedre om vi hadde staat frit, og vi har ogsaa gjort et forsøk paa at bli kvit denne fordelingsbestemmelse, men Spanien har ikke fundet at kunne gi avkald paa den, - men har erklært sig villig til efter 6 maaneders forløp at ta fordelingen op til fornyet behandling paa grundlag av de erhvervede erfaringer. Paa det har vi svart at vi vil foreslaa, at hele kontingentfordelingen gaar ut av konventionen, og opsættes i en særskilt protokol, og at den fordeling blir at ta op til forhandling ikke alene efter et halvt aars forløp, hvad vi gjerne gaar med paa, men - saalænge ordningen varer - hvert aar fremover. Hvis man ikke blir enig, skal den fordeling opretholdes, som gjaldt det foregaaende aar. Dette er netop en sak, som i høi grad vil rettes paa, naar monopolet kommer i orden. Monopolet vil til enhver tid sørge for at indkjøpet av den kontingenterte vin blir bedst mulig i overensstemmelse med det behov, som der maatte være.

Som saken har nu ligget an, har regjeringen bare hat 2 alternativer at vælge mellem. Det ene alternativ er at anbefale Stortinget at akseptere denne traktat. Det andet alternativ er toldkrig, bryte forhandlingerne med Spanien og la det gaa som det bedst kan. Jeg har hørt nævne et tredje alternativ, nemlig straks at gi vinhandelen fri til 21 grader, men bortset fra den omstændighet, at regjeringen ialfald ikke har fundet at kunne indlate sig paa dette alternativ, som jo forutsætter en gjennemgaaende ændring av gjældende lov, er dette alternativ efter min mening for tiden ogsaa upraktisk politik. Hvis man nu vil lægge fri indførsel til grund, bør dette føre til nye forhandlinger med Spanien, fordi det kan tænkes, hvis Stortinget eller folket kommer til det resultat, at vinhandelen til 21 grader skal frigives, at vi kan opnaa andre og bedre vilkaar paa forskjellige punkter med Spanien end vi har opnaad, da det jo er dette, - fri import av vin til 21 grader - som Spanien stærkt har tilkjendegit ikke alene som sit principale, men sit principielle standpunkt. Og en anden nødvendig forutsætning for at gaa til fri import, det er at vinhandelen her i Norge er tilfredsstillende ordnet. Der kommer vi atter tilbake til monopolet. Hvis man i dette øieblik, da der saa længe har været forbud, gir vin fri til 21 grader, kan De selv utmale Dem hvad resultatet vilde bli, hvis det var private handlende, spekulanter, som skulde ta denne vin ind og fordele den blandt folk. Jeg er bange for at det blev mange slags vin, som paa den maate fandt veien til Norge, trods alle kauteler.

Jeg er av den mening - her taler jeg paa personlige vegne

- at en saa høi kontingent som 500 000 liter om aaret maa lede til nye overveielser og drøftelser om ændring i den nugjældende ordning; men disse overveielser og drøftelser bør ske i ro og med alvorlig bedømmelse av stillingen efter at traktaten er bragt i orden.

Det andet alternativ, som regjeringen har hat, det var at anbefale Stortinget at gaa til toldkrig. Man synes at toldkrig klinger anderledes og mildere end krig, men i virkeligheten medfører selv toldkrig et forhold mellem to land, som, om ikke det har saa haarde og alvorlige følger som krig paa kniven, dog i høi grad bidrar til at sætte ondt blod mellem to folk. Vi har allerede set tegn paa det. I den smule av krigstilstand, som vi har været oppe i mellem oss og vinlandene, har vi set uttalelser likeoverfor det andet folk, som ikke kan karakteriseres egentlig som parlamentariske. Og kommer vi i en toldkrig, vil vel følelsen mellem disse land bli slik, at det kan være til skade for det gode forhold mellem dem, og kan vanskeliggjøre en gjenoptagelse av en forbindelse, som gaar mange aarhundreder tilbake, og som altid har været til fordel for begge land og har underbygget en god og forstaaelsesfuld gjensidig forbindelse. En toldkrig, den kan ha mange uanede følger. Jeg taler ikke her først og fremst og ganske særlig om de direkte økonomiske ofre, skjönt disse, det sier sig selv, vil bli meget betraktelige, men jeg taler om det som jeg nævnte istad, hvor vanskelig det vil være efter en slik toldkrig at faa forholdet atter igjen regulert. Et marked, som er en saadan følsom ting, kan i løpet av en slik toldkrig, særlig om den blir langvarig, i høi grad ta skade som det kan bli meget vanskelig at utbedre, fordi der staar saa mange mægtige konkurrenter færdige til at ta dens plads, som blir holdt utenfor. Og en toldkrig mellom Spanien og os vil vare meget længe. Vi har sjøfartstraktaten, den slutter først den 11te februar. Først da faar Spanien det vaaben i sin haand, som sjøfartstraktatens ophør repræsenterer, og det er ikke noget daarlig og noget litet vaaben. Vi har meget store sjøfartsinteresser paa Spanien. Og der maa vi indrømme, at mens vi paa det handelspolitiske omraade ikke har saa faa fordele at byde Spanien - forsaavidt maa ogsaa en toldkrig repræsentere et betydelig tap for Spanien - saa er det paa sjøfartens omraade desværre vi som betaler hele leken. - Men jeg sier allikevel som saa, at hvis vi hadde utsigt til at vinde i en slik krig ved at opretholde vort principielle syn i denne sak, et syn som har faat tilslutning av folkets flertal, av Stortingets flertal og været hævdet av to norske regjeringer, hvis vi hadde utsigt til at seire i en slik toldkrig, vel da fik det være ofret værd. Men man gaar ikke til et saa alvorlig skridt som krig uten at man nøie og samvittighetsfuldt overveier krigens muligheter og chanser for seier. Ingen gaar til krig med det sikre nederlag for øie. Hvordan er nu vore chanser i en slik krig? Har vi egentlig stor utsigt til at vinde? I Genua talte jeg med den islandske minister Bjørnson, som netop kom fra Madrid, og som fortalte om Islands nederlag. Jeg sa til ham: Kunde det ikke tænkes at Norge og Island sammen kunde gjøre noget? Naar to land, som spiller en saa stor rolle paa klipfiskmarkedet virkelig slog sig sammen og lukket Spanien for

norsk og islandsk klipfisk, tror De ikke da det kunde virke? Han svarte: Dette er et spørsmål som vi paa Island selvfølgelig meget nøie og omhyggelig har overveiet, og som ikke har været fremmed for mig under mit besøk i Madrid heller, men jeg er kommet til det, at noget resultat vilde derved ikke naaes. Vi to sammen monner ikke nok til at bringe Spanien paa knæ i en kommende toldkrig. For det første fordi klipfisken, saa utbredt den er som mat, saa god og saa nyttig den er, saa er det ikke slik, at det, at der blir mindre av den, er tilstrækkelig til at faa det spanske folk, den spanske mængde, som spiser denne klipfisk, til at revoltere mot regjeringens politik slikt at den skulde gi sig i en slik toldkrig. For selv om islandsk og norsk fisk drages bort fra Spanien, staar der andre leverandører villige til i størst mulig utstrækning at utfylde tomrummet. Det er fremforalt England, det vil si Ny Foundland. Og saa ivrig er Ny Foundland paa dette, at det har hat kommissioner nede for at studere alle forhold, tilrettelægge alt for paa bedst mulige maate at ta den islandske og nu den norske klipfiskplass. - Der er endnu en ting til vi maa være opmerksomme paa, naar det gjelder toldkrig. Vi er ikke enige. Den første forutsætning for en krig, ogsaa en krig av denne natur, er, at der staar et folk bak; men det staar der jo ikke. Selvom vi her for lukkede døre i Stortinget kunde sammenarbeide en stemning om at staa bak regjeringen, bak Norge i en saadan sak, og fandt at det var riktig at fatte en enstemmig beslutning om at gaa til toldkrig, saa er jo meningene utover landet, ute blandt folket saa delte, at de ikke kan samles. Vi vilde være svækket i vort første fremstøt fordi stillingen nu engang er saadan. Vi kan beklage det, men vi kan ikke lukke øinene for det faktiske forhold. Regjeringen har altsaa ikke fundet at kunne anbefale alternativet toldkrig.

Jeg skal nu før jeg slutter bare ganske kort nævne de nye spanske toldsatter. Jeg tror, at jeg istad, da jeg nævnte det princip som der var tale om i toldopbygningen, nævnte de væsentlige ting, men der er en meget viktig ting, som jeg ikke har omtalt og det er vintolden. Vintolden blev ifjor sat op fra 34 1/2 øre for vin paa fat til 70 øre og for flaskevin fra 70 øre til kr. 1,50. Spanien insisterte nu paa, at denne fat-told skal gaa ned til den gamle sats 34 1/2 øre. Det har nu, efter den første forhandlingsomgang, gaat med paa at beholde satserne efter traktaten av 1903, nemlig 40 øre, altsaa litt høiere end hvad den var før ifjor sommer, og 70 øre for vin paa flasker. Dette har den norske regjering ikke villet gaa med paa, ikke fordi at det har en saa stor principiell betydning, men fordi det koster mange penger, svært mange penger, idet ogsaa toldsatterne for fransk vin automatisk vil maatte følge med. Det har naturligvis ingen principiell betydning om vi har samme toldsatter som i mai-juni ifjor, men det koster mange penger, og derfor har vi motsatt os det og gjort et kontraforslag, hvorefter vi beholder flasketolden til 150, som ikke skulde ha nogen større interesse for Spanien, men gaar med paa at fat-tolden reduceres til 50 øre. Hvad det vil føre til, vet jeg ikke. -

Dette er i alt væsentlig den utredning jeg har villet gi. Den er kanskje blit noget lang, men jeg tror paa den anden side at den er noksaa uttømmende. Der vil kanskje spørres: Hvordan staar det til med Portugal? Med Portugal har vi latt forhandlingerne hvile, og det har vi gjort med vilje. Vort forslag av august maaned ifjor blev avvist noksaa bestemt fra portugisisk side, og vi har ikke fundet det formaalstjenlig at ta forhandlingerne op med Portugal, mens vi driver paa at forhandle med Spanien. Og det tror jeg er rigtig. Men jeg mener, at naar vi er færdige med Spanien - dette kan siges for lukkede døre - saa bør vi nærme os Portugal igjen for at forsøke at faa forhandlingerne gjenoptat.

Præsidenten: Presidenten bed um, at det ikkje vert teke upp noko ordskifte um denne sak paa dette tidspunktet. Presidenten skal høyra, um det er nokon, som ynskjer aa koma med spursmaal, so dei kan faa nærare opplysingar.

Wrangell: Jeg vil bare uttale, at jeg synes at man paa dette tidspunkt burde ha anledning til at uttale sig om dette spursmaal.

Otto B. Halvorsen: Jeg er enig med præsidenten. Jeg vil henstille at Stortinget tar disse meddelelser ad referendum slik som vi i utenrikskomiteen tok dem ad referendum. Det fører til ingenting nu at ta op en debat om disse ting. Vi faar propositionen om nogen dage og saa blir saken forelagt tinget i sin helhet. Jeg vil henstille at man nu viser resignation og bare tar dette til efterretning.

Utenriksminister Mowinckel: Jeg er ogsaa tilbøielig til at mene, at en diskussion om saken i dens fulde bredde igrunnen nu vil være litet tjenlig, men jeg kunde tænke mig at der fra medlemmer her kunde komme uttalelser eller spursmaal, som kunde tjene til klarlæggelse av situationen og til veiledning og hjælp for regjeringen i det arbeide den nu holder paa med, og det vil jeg for min part sette stor pris paa. Enhver haandsrækning mottages i sandhet med taknemmelighet hvor det gjælder disse ting. Nu vil den praktiske fremgangsmaate bli den at allerede imorgen vil samtlige sakens dokumenter og en gjenpart av traktaten bli oversendt konstitutionskomiteen slik at den om den ønsker det - jeg har underhaanden talt med dens formand om det - kan paabegynde arbeidet. - Der er nemlig nu saa litet som staar igjen at man godt kan gjøre sig op en mening om hvad det her gjælder. Saasnt som vi da er naadd til et resultat med hensyn til det som staar tilbake, vil propositionen følge meget hurtig, og da skulde jeg tro at konstitutionskomiteen allerede er kommet saalangt at den ikke vil bruke mange dage før den kan avgi sin indstilling. -

Præsidenten: Presidenten tek uppatt oppmodingi um at det ikkje vert reist noko ordskifte, men vil, i medhald av det utanriksministeren sa, høyra um det er nokon som vil koma med spursmaal.

Belland: Eg kan ikkje skyna anna enn at dersom ein her skal gjera greida for sitt syn paa desse ting, som utanriksministeren her hev greidt ut, so er me med ein gong uppe i eit realitetsordskifte, og det vil sikkert taka lang tid, heile kvelden og endaa til langt utetter kvelden. Det er mi fulle yvertyding, og eg kan med mitt beste skyn ikkje skyna, at det vil føra til noko, soleis som saki ligg til paa dette tidspunkt. Som det alt hev vore sagt, so vert saki lagd fram i full breidd for Stortinget, so snart det finnst raad. Skal me no taka eit ordskifte um realiteten, so vert det berre aa taka det same tvo gonger, og det trur eg, me bør sleppa ogso av umsyn til Stortingets dyre tid.

Moseid: Jeg tror at det vilde være av interesse om tingets medlemmer kunde faa et stenografisk referat av den redegjørelse som utenriksministeren nu har git, og jeg vil høre med præsidenten om der er noget til hinder for at saa kan ske.

Præsidenten: Stortinget hev altso merka seg fraasegni fraa utanriksministeren. - Det vert so spursmaal um, korvidt noko kan kunngjerast. Med umsyn paa det spursmaalet, som hr. Moseid kom med, vil presidenten segja, at noko liknande ikkje hev vore praktisert fyrr, og presidenten vil difor raada ifraa, at det vert gjort.

Utenriksminister Mowinckel: Jeg vil til præsidentens sidste uttalelse si, at der fra min side intet er iveien for at medlemmerne kan faa et stenografisk referat av mine uttalelser, og jeg tror oprigtig talt at det kan være til ganske god veiledning for mange.

Præsidenten: Presidenten held fast, at det ikkje hev vore praksis fyrr; men naar utanriksministeren ingen ting hev imot at medlemene fær stenografisk opprit og det er kome ynskje um det, so vil presidenten sjølv sagt ikkje setja seg imot det. Etter dette vil presidenten gjera framlegg um at stenografisk opprit vert sendt til kvart medlem av Stortinget, sjølv sagt under djupaste diskretion.

Votering:

Præsidentens forslag bifaldtes enstemmig.

Præsidenten: Presidenten gjer vidare framlegg um at oppritet fraa dette møtet ikkje vert kunngjort.

Votering:

Præsidentens forslag bifaldtes enstemmig.

Protokollen blev derefter oplest uten aa foranledige nogen bemerkning.

Møtet hevet kl. 18.55.